

O'ZBEKISTONDA ZAMONAVIY MENEJER MODELINI YARATISH MASALALARINING O'RNI

Axmedova Yulduz Sunatullayevna

Jizzax politexnika instituti

Iqtisodiyot va menejment kafedrası assistenti

axmedovay@gmail.com

Annotasiya: Ushbu maqolada tez o'zgaruvchan texnologik muhit va iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi sharoitida zamonaviy menejer qanday bo'lishi kerak, uning vakolati nimalardan iborat va unga qo'yiladigan talablar to'g'risidagi ma'lumotlar yoritilgan.

Tayanch atamalar: menejment, menejer, rahbar, faoliyat, ijodkorlik, ma'suliyat, tizim, tashabbus.

Hayotimizga shiddat bilan kirib kelgan yangi raqamli texnologiyalar ham atrofimizdagi hamma narsani – biznes jarayonlarini, biznes modellarini, boshqaruv tuzilmalarini tez o'zgartirmoqda. Lekin asosiysi shundaki, ular yangi menejerlarni, fan-texnika taraqqiyotining yangi bosqichiga mos keladigan zamonaviy boshqaruv kompetensiyalariga ega yangi menejerlarni talab qiladi. Bu sohadagi yutuqlarga erishishning eng qulay yo'li tashkilot rahbarining uzluksiz istiqbolga erishish rejalarini amalga oshirish sharoitlarini ta'minlab berishi hisoblanadi. Ushbu ishlar bilan aynan tashkilot menejeri shug'ullanadi. Ilm-fan va ishlab chiqarishning innovatsiyaga aylanib borayotgan hozirgi globallashuv davrida boshqaruvning har qanday turi yoki tipidagi menejerlar, menejer novatorlarga aylanishini zamonamiz talab qilmoqda. Chunki kechagi yangi texnologiya o'z muddatini o'tamasdanoq bugunning eskisi hisoblanmoqda.

Boshqaruvda marketing talablarining ham kuchayib borishi tashkilotlarda raqobatning ham kuchayishiga olib kelmoqda. Shu nuqtai-nazardan zamonaviy boshqaruvchiga bo'lgan talab faqat dinamik xususiyatlarga ega bo'lib boradi.

Bu yo'nalishda Yevropa davlatlari, AQSH, Xitoy, Kanada, Yaponiya, Malayziya, Janubiy Koreya davlatlari oldinda bormoqda. Innovatsion menejer bilan hozirgacha tayyorlanayotgan va ishlayotgan menejerlar o'rtasidagi farqlar haqida savol tug'iladi. Hozirgi vaqt menejerlari ko'p hollarda o'zlari tanlagan texnologiyalarni va bu texnologiyalar bilan ishlovchilarning faoliyatlariga o'rgangan. Yangi texnologiyalar faqat tashvish va ortiqcha vaqtni olishiga qat'iy ishonchda bo'lgan tartibni qabul qilgan va bu tartibdan yangi bir tartibga o'tishni xoxlashmaydi. Bu usul ham to'g'ri bo'lishi mumkin. Lekin ijtimoiy-iqtisodiy sohaning barcha yo'nalishlaridagi ilg'or tajribalar va yangi texnologiyalar menejer yoki tashkilot rahbarining qanchalik ishbilarmonligidan, hohishi-e'tiboridan qat'iy nazar raqobatni keltirib chiqarmoqda.

Yangi kontseptsiyani ishlab chiqishda boshlang'ich nuqta yangi avlod menejerining modelini (imidjini) yaratish vazifasi edi. U qanday bo'lishi kerak? U nimani bilishi kerak? U nima qila olishi kerak? Boshqacha qilib aytganda, tez o'zgaruvchan texnologik muhit va iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi sharoitida zamonaviy menejer qanday yangi vakolatlarga ega bo'lishi kerakligini shakllantirish zarur.

Kompetentsiyalarni ikki sohaga bo'lish juda muhim:

- 1) raqamli texnologiyalarning asosiy bilimlari bilan bog'liq asosiy kompetensiyalar (qattiq ko'nikmalar);
- 2) shaxsiy rivojlanishning asosiy kompetensiyalari (yumshoq malakalar).

Qobiliyatlarning turli tasniflari mavjud. Masalan, qattiq ko'nikmalarning asosiy kompetensiyalarining bir qismi sifatida BCG quyidagi toifalarni aniqlaydi:

- katta ma'lumotlar va ilg'or tahlillar;
- Agile tajribasi;
- raqamli kontent;
- mobil interfeyslar;
- raqamli mijozlar tajribasi;
- xavf va xavfsizlik;
- raqamli to'lovlar; raqamli brending va reklama;
- an'anaviy dasturiy ta'minot va infratuzilma

Shu bilan birga, yuqori malakali menejerlar nafaqat ushbu barcha sohalar bo'yicha asosiy bilimlarga ega bo'lishlari, balki yangi sharoitlarda ham o'zgarib turadigan shaxsiy vakolatlarni rivojlantirishlari kerak.

Buning ajablanarli joyi yo'q: hammani o'rab turgan ma'lumotlar oqimi ko'p marta oshdi. Ushbu doimiy ulkan axborot oqimida menejer nafaqat harakatlana olishi, balki ushbu oqimni to'g'ri tahlil qilish va tuzishga qodir bo'lishi kerak. U olingan ma'lumotni hozirgi vaziyatga qanday qo'llash mumkinligini va u mas'ul bo'lgan yo'nalishning kelajakdagi rivojlanishiga qanday ta'sir qilishi mumkinligini tushunishi kerak. Zamonaviy menejer mustaqil va faqat to'g'ri qarorlar qabul qila olishi, kompaniyaning rivojlanishining qadriyatlari va qarashlariga to'liq mos kelishi yoki hatto bozor tendentsiyalaridan oldinda bo'lishi kerak.

Yumshoq ko'nikmalarga an'anaviy ravishda quyidagilar kiradi:

- tanqidiy fikrlash;
- boshqaruv qobiliyatlari;
- muammolar va nostandart vazifalarni hal qilish qobiliyati;
- tashkilot;
- ijodiy fikrlash;
- jamoa va loyihalarda ishlash qobiliyati;
- mustaqil bilim olish qobiliyati;
- samarali muloqot qilish qobiliyati va boshqalar.

Ushbu kompetensiyalarning kombinatsiyasi zamonaviy menejerning yangi qiyofasini shakllantiradi va raqamli iqtisodiyot uchun menejerlarni tayyorlash bo'yicha yangi o'quv rejasini shakllantirish va mavjud ta'lim dasturlarini o'zgartirish uchun asosdir.

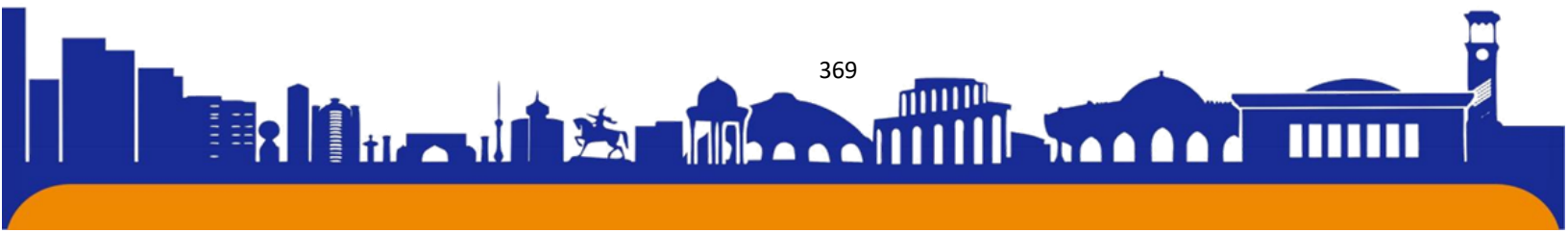
Mavjud o'quv rejalari va ta'lim fanlari dasturlarini yangi muammolar va biznes talablarini hisobga olgan holda isloh qilish, biz quyidagi savollarga javob berishimiz kerak:

- qaysi o'quv fanlari etishmayotgan va qaysi biri ortiqcha?
- Qaysi fanlar majburiy, qaysilari ixtiyoriy bo'lishi kerak?
- yakuniy malakaviy ish va amaliyot qanday bo'lishi kerak?
- o'quv jarayoniga qanday yangi ta'lim texnologiyalarini joriy etish kerak?

- yangi o'quv dasturini amalga oshirishga qodir bo'lgan o'qituvchilar jamoasini qanday shakllantirish kerak?
 - o'qituvchilarni qayta tayyorlash va ularning malakasini qanday oshirish kerak?
- Ushbu savollarga javob berish orqali biz bozorda talabga ega bo'lishi mumkin bo'lgan yangi ta'lim mahsulotini yaratish bo'yicha natijalarga erisha olamiz.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. Yo'ldoshev N., Zaxidov G. Menejment. Darslik. – T.: “O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati” nashriyoti, 2018 y.
2. Bozorov Sh. Va boshqalar. Menejment va marketing. Darslik.-2017
3. Abdullayev Y.” Menejment asoslari” Toshkent 2019 y
3. Nurimbetov R. Xodimlarni boshqarishning motivatsion mexanizmiga ta'sir etuvchi ustuvor omillarini aniqlash . Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy-elektron jurnali 2021 y.
4. Ахмедова, Ю. С. (2023). Инвестициялар-Иқтисодиётни Модернизациялашнинг Бош Омили. Barqarorlik Va Yetakchi Tadqiqotlar Onlayn Ilmiy Jurnali, 3(1), 226-229.
5. Axmedova, Y. S. (2024). INVESTITSIYA LOYIHALARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING MAZMUNI VA MOHIYATI. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(2), 521-524.
6. Axmedova, Y. S., & qizi Mamadiyorova, F. S. (2024). XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(1), 611-614.
7. Abdumannonovna, T. D., & Abdurasul, A. D. (2024). FORMATION OF STATE FINANCE AND AUDIT ACTIVITY IN THE EARLY PERIODS IN UZBEKISTAN. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(1), 34-37.
8. Abdumannonovna, T. D. (2023). AUDITING MOLIYAVIY BOZOR UCHUN ZARURLIGI. *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(34), 290-294.
9. Turumova, D. A. (2023). O ‘ZBEKISTONDA ICHKI NAZORAT TIZIMI–AUDITORLIK TEKSHIRUVI JARAYONINING ASOSIY ELEMENTI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(4), 608-612.

10. Turumova, D. A., & o'g'li Tolibboyev, Q. G. (2023). AUDITORLIK FAOLIYATIDA TANLAB TEKSHIRISHNING MOHIYATI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(6), 234-240.

11. Abdumannonovna, T. D. (2024). DEVELOPMENT AND USEFUL ASPECTS OF AUDITING ACTIVITY IN UZBEKISTAN. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(1), 15-18.

12. Odilovna, U. Z., & Alexandrovich, A. A. (2024). ECONOMIC AND LEGISLATIVE CORNERSTONES OF INVESTMENT POLICY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(1), 87-90.

13. Yahyoyevna, O. F., & Alexandrovich, A. A. (2024). THE ROLE OF FINANCIAL MANAGEMENT IN IMPROVING THE FINANCIAL CONDITION OF ENTERPRISES. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(1), 44-47.

14. Umarova, Z. O., & qizi Nurboyeva, Z. Y. (2024). IQTISODIY RIVOJLANISH SHAROITIDA INNOVATSION LOYIHALARNI BOSHQARISH. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(1), 108-113.

15. Обидова, Ф. Я. (2023). УПРАВЛЕНИЕ СИСТЕМОЙ КАЧЕСТВА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ. *Экономика и социум*, (11 (114)-1), 929-932.

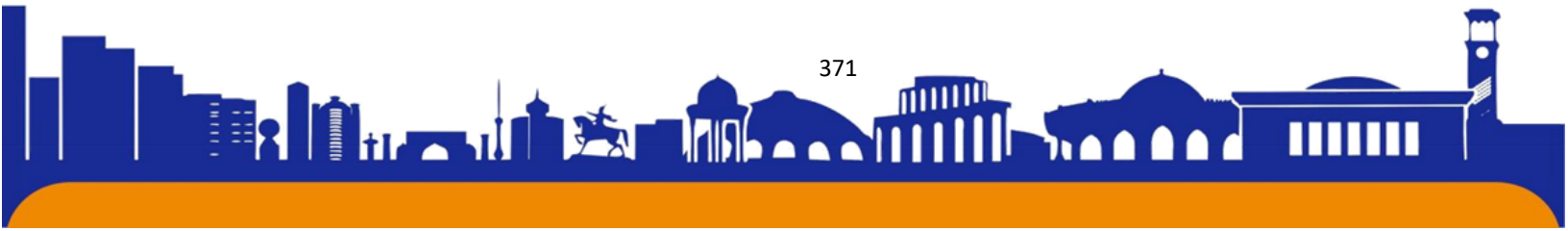
16. Odilovna, U. Z., & Yangiboyevna, N. Z. (2023). NEFT-GAZ TARMOG 'IDA XALQARO MARKETING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH. In *Past and Future of Medicine: International Scientific and Practical Conference* (Vol. 4, pp. 25-33).

17. Yaxyaevna, R. B., & Nurbek, A. (2023). MA'NAVIYAT JAMIYAT HAYOTINING JONI VA RUHI. In "ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM (Vol. 1, pp. 503-506).

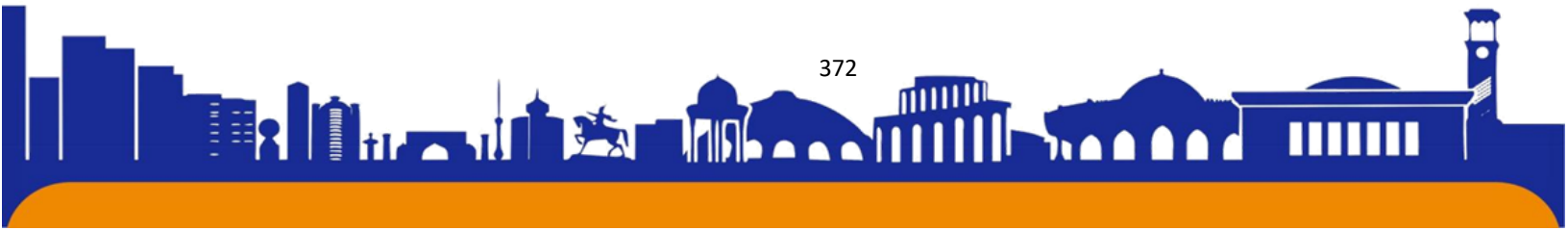
18. Yakhyaevna, R. B., & Tulembaevna, M. S. (2024). Education of Youth in the Spirit of Patriotism. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(3), 338-342.

19. Yahyoevna, R. B. (2022, March). WAYS AND WAYS TO PREVENT POVERTY (ON THE EXAMPLE OF UZBEKISTAN). In *E Conference Zone* (pp. 39-42).

20. Obidova, F., Umarova, Z., & Rashidova, B. (2024, March). Opportunities to increase the efficiency of the development of tourism services (In the example of Jizzakh Region). In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 3045, No. 1). AIP Publishing.
21. Abdumannonovna, T. D. (2024). EXTERNAL AUDITORS AND THEIR LIABILITY TO THIRD PARTIES. *Gospodarka i Innowacje.*, 44, 71-75.
22. Abdumannonovna, T. D. (2024). Auditorlik Tekshiruvida Firibgarlikni Aniqlashda Professionallik Qobiliyatini Qo'llash. *Miasto Przyszłości*, 45, 138-144.
23. Abdumannonovna, T. D. (2024). NEW UZBEKISTAN AND THE MUTUAL INTERESTS OF THE" BIG FOUR" INTERNATIONAL AUDITING COMPANIES. *Miasto Przyszłości*, 45, 600-605.
24. Abdumannonovna, T. D. (2024). Audit Risk, its Elements and Their Assessment. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(2), 847-854.
25. Abdumannonovna, T. D. (2024). AUDIT-AS A FACTOR OF INCREASING BUSINESS EFFICIENCY IN ENTERPRISES. *Miasto Przyszłości*, 45, 594-599.
26. Abdumannonovna, T. D. (2024). The Document Presented by the Auditor is" Audit Report and its Contents". *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(2), 991-997.
27. Abdumannonovna, T. D. (2024). Relationship With Auditing Standards in Controlling the Quality of Auditor's Work. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(2), 998-1003.
28. Abdumannonovna, T. D. (2024, March). Auditorning axloq kodeksiga rioya etish burchlarining afzalliklari. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 3, pp. 80-87).
29. Abdumannonovna, T. D. (2024). Respublikamizda auditorlarni sertifikatlashtirish va malakasini oshirishdagi natijalarning samarasi. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 682-687.
30. Аверин, А. Ю., & Валиханова, М. К. (2023). СУЩНОСТЬ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ И ЭТАПЫ ИХ РАЗВИТИЯ. *Экономика и социум*, (11 (114)-1), 524-527.

31. Saidahmedova, D. S., & Valixanova, M. (2023). QURILISH KORXONALARIDA SIFAT MENEJMENTI TIZIMINI JORIY QILISH-DAVR TALABI. *Экономика и социум*, (5-2 (108)), 330-334.
32. Meliboyeva, G. S., & Jasur, A. (2023, April). MEDICAL PROPERTIES OF FRUITS AND IMPORTANCE IN HUMAN LIFE. In *International Conference on Research Identity, Value and Ethics* (pp. 90-93).
33. Usmonova, S. S. (2022). AQSH YAPONIYA FIRMALARIDA XODIMLARNI BOSHQARISH XUSUSIYATLARI. *Экономика и социум*, (12-2 (103)), 172-176.
34. Kulanova, D. A., & Usmanova, S. S. (2024). TURIZM SANOATIDA BOZOR SEGMENTATSIYASINI MEYORLASHTIRISHGA QARATILGAN TADBIRLAR. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(4 SPECIAL), 256-260.
35. Турумова, Д. (2022). Банк назоратида ички ва ташқи аудит ўтказишнинг аҳамияти. *Science and Education*, 3(12), 1013-1022.
36. Турумова, Д. (2022). Банк кредитлари аудитини такомиллаштириш масалалари. *Science and Education*, 3(10), 640-645.
37. Abdumannonovna, T. D. (2023). WAYS OF DEVELOPING THE INTERNAL AUDIT SERVICE IN BUSINESS ENTITIES. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 2(8), 37-40.
38. Odilovna, U. Z., & Yangiboyevna, N. Z. (2023). NEFT-GAZ TARMOG 'IDA XALQARO MARKETING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH. In *Past and Future of Medicine: International Scientific and Practical Conference* (Vol. 4, pp. 25-33).
39. Odilovna, U. Z., & Pavlovna, S. E. (2024). STRATEGY FOR SUPPORTING SMALL BUSINESSES AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(1), 219-224.
40. Odilovna, U. Z., & Yangiboyevna, N. Z. (2023). YOSHLARNI QO 'LLAB-QUVVATLASHGA DOIR KADRLAR TAYYORLASHDA DAVLATNING ROLI. *Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany)*, 772-778.

41. Odilovna, U. Z., & Yangiboyevna, N. Z. (2023). NEFT-GAZ TARMOG 'IDA XALQARO MARKETING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH. In *Past and Future of Medicine: International Scientific and Practical Conference* (Vol. 4, pp. 25-33).
42. Odilovna, U. Z., & Pavlovna, S. E. (2024). STRATEGY FOR SUPPORTING SMALL BUSINESSES AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(1), 219-224.
43. Odilovna, U. Z., & Yangiboyevna, N. Z. (2023). YOSHLARNI QO 'LLAB-QUVVATLASHGA DOIR KADRLAR TAYYORLASHDA DAVLATNING ROLI. *Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany)*, 772-778.